

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

یونس نگاه

۰۲ جنوری ۲۰۲۴

یونس نگاه

سال نو تان مبارک دوستان

اینجا در استانبول سال نو میلادی هنوز با اکراه تجلیل می‌شود. یعنی بخشی از اداره حاکم و لایه‌های از جامعه با آن‌که تقویم میلادی دارند، روزها و ماهها و ماجراها را به‌شیوه غرب محاسبه می‌کنند، ولی از این‌که سال نو میلادی رن‌گورخ غربی و عیسوی دارد، کرکشان می‌آید. مثلاً رخصتی سال نو بسیار کوتاه و کم‌مایه است. یک روز یا یک‌نیم روز رخصتی اعلان می‌کنند، بخشی از جامعه جشن می‌گیرد و بخش دیگر سکوت می‌کند. تاریخ استانبول، هویت این شهر و جایگاهش در جهان اسلام بسیار پررنگ است. مردم سابق آن را قسطنطنیه می‌گفتند، کسانی اسلام‌بول‌اش می‌خواندند، عده‌ای استامبولش می‌خوانند و در مورد فتح آن در سال ۱۴۵۳ بسیار قصه و حکایت و لاف ته‌وبالا می‌شود.

فتح استانبول برای جهان غرب و شرق حادثه‌ای سرنوشت‌ساز بود. مسلمانان در میدان جنگ قدم مهمی به سمت غرب برداشتند و بعد از آن طی چند سده تا اروپای مرکزی پیش رفتند. امپراتوری بزرگی تشکیل دادند و بسیار مغرور شدند. اما همان «پیروزی نظامی» سرآغاز سقوط تمدنی جهان اسلام نیز بود. فتح استانبول در اقتصاد جهان تحول پایدار برجای گذاشت، طوری که غربیان از مسیر تجارت و ترانزیت زمینی محروم شدند و دیگر نمی‌توانستند با هند و چین و خاورمیانه مثل سابق از مسیر زمینی تجارت پرسود داشته باشند. از این‌رو به توسعه راه‌های بحری تمرکز کردند و در نتیجه راه مشهور ابریشم از رونق افتاد و کاروان‌هایی که به پیشاور، کابل، هرات، مرو، سمرقند، بخارا، نیشابور و جاهای دیگر نان و برکت می‌آورد، کم شدند و بعد از مدتی میدان را به رقیبان بحری دادند. رفاه از این شهرها و روستاهای مجاورشان رخت بست، و این عقب‌گرد اقتصادی آشوب‌ها و عقب‌ماندگی‌های فرهنگی و سیاسی را به همراه آورد.

در آن‌سوی، غرب که از چشم فاتحان مسلمان سرکوب‌شده و حقیر به‌نظر می‌رسید به کندوکاو دیروز و امروز خود همت کرد، و متوجه شد که حاکمیت خان و ملا و شاه آنان را سده‌ها به زنجیر کشیده بوده است. رنسانس پس از فتح

استانبول در غرب راه افتاد و انقلاب‌های فرهنگی، سیاسی و صنعتی که پس از آن آمد چهره همه جوامع بشری را کاملاً تغییر داد.

ما در افغانستان، پاکستان، ایران و آسیای میانه هنوز از پس‌لرزه‌های فتح استانبول در رنجیم. هنوز راه‌ها و بازارهای ما به حال نیامده است. هنوز نتوانسته‌ایم با جهان امروز پیوند سازنده برقرار کنیم. انزوای حاصل از آن فتوحی که برای جهان اسلام آغاز ناکامی بود، ما را دچار بحران بسیار عمیق کرده است. فتوحی که چون تریاک سرمستی و کم‌هوشی را یکجا داشت. هنوز عده‌ای تریاک فتح دود می‌کنند و وطنداران ما را با شعار امارت و خلافت می‌کشند، شهرهای ما را ویران می‌کنند، مکاتب و دانشگاه‌های ما را تعطیل می‌نمایند و با اسلحه‌ای که «مغلوبان» آن فتح می‌سازند، با دالر و موتر و راکتی که «مغلوبان» آن فتح برای شان می‌دهند، دور خود می‌چرخند و با خود و هم‌کیشان و هم‌وطنان خود درجنگند.

در کابل چند سال است دوباره تقویم هجری قمری در ادارات برقرار شده است و خلاف آنچه قبل از فتح استانبول در منطقه ما رایج بود، کار و تلاش و تعلیم و جست و جو نشانه‌های فساد تبلیغ می‌شود. پیش از فتح استانبول در منطقه ما ستاره‌شناسی رایج بود، و تقویم هجری جلالی را دانشمندان بومی با علم بر گردش زمین به دور خورشید تنظیم کرده بودند. در منطقه ما فورمول‌های ریاضی کشف می‌شد، در مورد ماهیت اجسام و ترکیب آن‌ها تحقیق صورت می‌گرفت. کتاب‌های یونان و روم ترجمه می‌شد و در زراعت، آبیاری، معماری و هنر کارهای کم‌نظیر انجام می‌گرفت. سال نو تان مبارک وطنداران و دوستان گرامی. خود را از شر تردید در مورد واقعیت‌های امروز رها کنیم و از تریاک فتح و امارت دوری جوئیم. ما بخواهیم یا نخواهیم سال اقتصاد، علم، تجارت، فرهنگ، قدرت و هنر مدت‌هاست در اول جنوری آغاز می‌شود و در آخر دسمبر پایان می‌یابد. دوری جستن از این تقویم عالم‌گیر مثل خزیدن به غار ما را منزوی و ناتوان می‌کند.